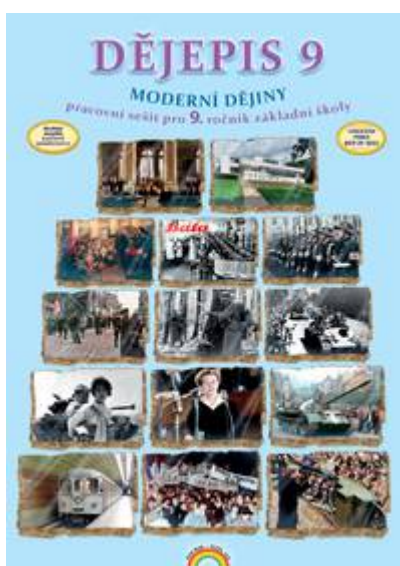

KLÍČ KE CVIČENÍM Z PRACOVNÍHO SEŠITU DĚJEPIS 9

(první vydání)

*Obsahuje klíčové kompetence
Aktualizace 20.04.2026*

nakladatelství Nová škola – DUHA

<https://novaskoladuha.cz/klice-ke-cvicenim/>

PRACOVNÍ SEŠIT DĚJEPIS 99-41

strana 3

1. Dne 11. 11. roku **1918** bylo uzavřeno **příměří**. Zanikly čtyři monarchie, a to: **německá, rakousko-uherská, ruská a osmanská**. Z Rakousko-Uherska vznikly **Rakousko, Maďarsko, Československo, Polsko a Jugoslávie**, kterým říkáme **nástupnické státy**. Vítězem války se staly státy **Trojdhody** a jejich spojenci, např. **Velká Británie, Francie a Spojené státy americké**. Rusko, bývalý člen **Trojdhody**, za vítězný stát **nepovažujeme**.
2. *vítězné*: Francie, Velká Británie, a USA, Itálie; *vítězné nástupnické*: Československo, Polsko, Jugoslávie; *poražené*: Německo, Bulharsko a osmanská říše; *poražené nástupnické*: Rakousko, Maďarsko.
3. V lednu 1919 byla ve Versailles zahájena **mírová konference**, jejímž úkolem bylo vytyčení nových státních **hranic**. Německo muselo platit válečné **reparace** (odškodné), ztratilo zámořské **kolonie** a část svého **území**. Německo muselo omezit **armádu**, byla zrušena všeobecná **branná povinnost**, Německo nesmělo mít zbraně, např. **ponorky, tanky ani letectvo**. Na hranici s **Francií** nesměli mít Němci **vojenskou** techniku ani **vojáky**. V roce 1920 byla založena Společnost **národů** – organizace, která měla zajistit **odzbrojení a mír**. Její sídlo bylo ve švýcarském městě **Ženeva**.
4. 1. demilitarizace, 2. Bulharsko, 3. nástupnické, 4. Ženeva, 5. Trojdhoda, 6. reparace, 7. Rusko, 8. Versailles; *tajenka*: Mata Hari; např.: orientální tanečnice, údajná špionka Francie a Německa za 1. světové války.

strana 4

1. Dne **28. října** roku **1918** vznikl samostatný československý stát. Československá republika se skládala z: **Čech, Moravy, Slezska, Slovenska a Podkarpatské Rusi**. Prvním prezidentem byl **Tomáš Garrigue Masaryk**. Roku 1920 byla schválena **ústava**, ve které bylo zakotveno volební právo **pro muže i ženy**. Československo bylo **demokratický** stát. Nejsilnější politickou stranou se stala **agrární** strana. Těsně po vzniku republiky se nás okolní státy snažily připravit o část **území**. Němci chtěli připojit pohraniční oblasti zvané **Sudety** k Německu nebo k Rakousku. Poláci usilovali o **Těšínsko a Maďaři** o část Slovenska.
2. I. Čechy, II. Morava, III. Slezsko, IV. Slovensko, V. Podkarpatská Rus.
3. Roku 1921 uzavřely Československo, **Rumunsko a Jugoslávie** spojenectví zvané **Malá dohoda**, které mělo spojenece chránit před územními nároky **Maďarů**. Za 1. světové války vystupovali Češi a Slováci jako jeden **národ**. K národnostním menšinám patřili **Němci, Maďaři, Rusíni** (Ukrajinci, Poláci a ostatní). V Československu byl průmysl rozmístěn **nerovnoměrně**. Čechy, **Morava a Slezsko** byly průmyslově rozvinuté, zatímco **Slovensko** zaostávalo, nejzaostalejší částí byla **Podkarpatská Rus**, kde převažovalo zemědělství.
4. V Československu bylo mezi válkami **méně** Slováků než Němců. Díky tzv. čechoslovakismu byli největší národnostní menšinou **Němci**.

strana 5

5. Po válce lidem **chybělo** základní zboží, proto byl zaveden **přídělový** systém. Vláda prováděla řadu sociálních **reform**. Byla zavedena **podpora** v nezaměstnanosti, **osmihodinová** pracovní doba, penzijní, úrazové a nemocenské **pojištění**. Přerozdělení půdy mezi obyvatele venkova umožnila **pozemková** reforma. Díky **měnové** reformě se stala novou měnou **koruna** československá. Hospodářská situace se od roku 1925 **zlepšovala**, koruna **byla** silná měna a nezaměstnanost se **snížovala**. Po roce 1925 patřilo Československo mezi 20 **nejvyspělejších** států světa. K nejznámějším podnikům se řadily **Škodovy** závody v Plzni a **Baťovy** obuvnické závody ve **Zlíně**. V zemědělství docházelo k **mechanizaci** ruční práce. Město Mladá Boleslav, podniky Tatra a Praga proslavila výroba **automobilů**. V domácnostech se začaly používat nové elektrospotřebiče, např. **pračka, lednička, vysavač**.
6. **a)** 1. ne, 2. ano, 3. ne, 4. ano, 5. ano; *tajenka*: Alois Rašín; financí. **b)** Např.: studoval na Lékařské fakultě UK, byl odsouzen v procesu s Omladinou, byl autorem textu prvního zákona o zřízení samostatného státu, byl na něj spáchán atentát (byl postřelen), na jehož následky po několika týdnech zemřel.
7. **a)** 1. pozemková, 2. Podkarpatská Rus, 3. export, 4. Sudety, 5. Polsko, 6. Škodovy, 7. agrární, 8. Masaryk, 9. Německo, 10. Malá dohoda, 11. Maďaři; *tajenka*: Karel Kramář; ministerským předsedou vlády. **b)** Protože si ji nechal postavit mezi lety 1912 a 1915 jako své sídlo Karel Kramář. V současné době se využívá jako oficiální rezidence českých premiérů Předsedů vlády).

strana 6

1. K totalitním režimům patří **komunismus** (vznikl v Rusku), **fašismus** (vznikl v Itálii) a **nacismus** (vznikl v Německu). K hlavním rysům totalitních režimů patří státní ideologie, jejíž kritika **není** možná. Veškerá moc je v rukou **jediné politické strany**, v jejímž čele stojí **jeden vůdce**. K propagaci ideologie slouží hromadné **sdělovací prostředky**. Ty jsou **kontrolované**. Společnost je pod policejním **dohledem**. Běžné je porušování **lidských** práv.

2. a) a), c), d), e), i), j). b) Výhody demokracie jsou např.: existuje více politických stran, jejichž zástupci mohou být voleni do obecní samosprávy, krajských zastupitelstev, do Senátu a do Poslanecké sněmovny ČR; tak se všichni občané mohou podílet na činu státu; hromadné sdělovací prostředky a všichni občané mají svobodu slova či projevu, mohou cestovat za hranice státu, mají právo na vzdělání a rovný přístup k němu.
1. V 19. století vznikl nový filozofický směr – **socialismus**, který se snažil najít způsob, jak zlepšit postavení **pracujících** lidí. Komunismus dělí společnost na **dvě** třídy lidí. Třída vykořisťovaná je ovládána třídou **vykořisťovatelskou**, která **ji zaměstnává**. Komunisté považovali rozdělení společnosti za **nespravedlivé**, a proto chtěli vytvořit **beztrždní** společnost. Chtěli, aby výrobní prostředky patřily **všem**. Bylo jasné, že vlastníci se svého majetku **nevzdají** dobrovolně, proto bylo nutné násilné **zabavení** majetku. Tento proces se nazývá **socialistická** revoluce. Neúčast na volbách byla **trestána**, voliči museli volit jen kandidáty **vládnoucí/komunistické** strany.
2. a), c), e), f), i), j), k).
3. srp: rolníci, kladivo: dělníci; zkřížení srpů a kladivo znamenalo jejich svazek v nezávislém státě.

strana 7

4. V únoru roku 1917 odstoupil v Rusku **car**, vystřídala ho **prozatímní** vláda, která pokračovala v bojích na **východní** frontě, což vyvolalo odpor **lidu**. Toho využili **bolševici** a provedli roku 1917 státní **převrat** označovaný jako **Říjnová** revoluce. Vznikl první **socialistický** stát, v němž se moci chopila **komunistická** strana. K vůdcům Říjnové revoluce patřil Vladimír Iljič **Lenin**. Rusko v roce 1918 **vystoupilo z** 1. světové války. V letech 1917–1922 probíhala v Rusku **občanská** válka, ve které proti sobě bojovala **Rudá** armáda (stoupenci bolševiků) a **bílá** armáda (odpůrci bolševiků). Občanská válka skončila vítězstvím **bolševiků**. V roce 1922 byl vyhlášen **Sovětský svaz**, v jehož čele stanul V. I. **Lenin**.
5. 1. Stalin, 2. cenzura, 3. Rudá, 4. car, 5. Německo, 6. třídní boj, 7. Bulharsko, 8. Itálie, 9. vykořisťovaná, 10. Lenin, 11. Rusko, 12. Sovětský svaz; *tajenka*: Andrej Hlinka; Hlinkovy slovenské ľudové (lidové) strany, autonomii.
6. V. I. Lenina roku 1924 vystřídal J. V. **Stalin**, který se stal neomezeným vládcem – **diktátorem**. Zavedl **kult osobnosti**, což je nekritické **zveličování zásluh** a **uctívání** vůdce. Pronásledoval **odpůrce** režimu, deportoval je do nápravně pracovních táborů – **gulagů**. V hospodářství Sovětského svazu zavedl Stalin **plánované** hospodářství, industrializaci a kolektivizaci. Industrializace je přeměna **zemědělské země v průmyslovou**. Kolektivizaci rozumíme zavádění zemědělských **družstev** – kolchozů. Soukromí zemědělci **museli odevzdat půdu** a dobytek. Rolníci se **nesměli** stěhovat. Na **Ukrajíně** a v jižním Rusku vypukl **hladomor**. Důsledkem industrializace a **kolektivizace** bylo **snížení** životní úrovně.
7. a) V říjnu se účastnil bolševické revoluce, o pět let později se stal generálním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu a krátce na to již Lenin před ním varoval své spolustraníky.

strana 8

8. 1. diktátor, 2. Rudá, 3. Lenin, 4. car, 5. Sovětský svaz, 6. bělogvardějci, 7. kult osobnosti, 8. bolševik, 9. Petrohrad, 10. gotika; *tajenka*: **Kulak je označení pro ruského velkostatkáře. gulag.**
1. Fašismus je politický systém, kdy v čele státu stojí **vůdce**. Stát mu pomáhá řídit **elita**. Fašismus **popírá** rovnost lidí, tím se **odlišuje od komunismu**. Dalšími znaky fašismu jsou: **nacionalismus** (zdůrazňuje význam národa), uctívání moci a síly, považování **války** za dobro. Fašismus vznikl v **Itálii**. Fašistickou stranu vytvořil Benito **Mussolini z nespokojených** obyvatel a bývalých **vojáků**. Itálie patřila po 1. světové válce k **vítězným** státům, ale z války získala **jen málo** a hospodářská situace **nebyla** dobrá. Při nástupu k moci začal Benito **Mussolini** potírat **totalitu** a parlamentní systém. Nastala přísná kontrola tisku, posílila moc **tajné** policie a byly zřízeny sběrné **tábory** pro **politické** vězně.
2. 1. Mussolini, 2. bojových svazů, 3. cenzura, 4. kolchozy, 5. Sovětský svaz, 6. Masaryk, 7. reparační, 8. sběrné tábory, 9. duce, 10. Itálie, 12. gulag; *tajenka*: svazky prutů.

strana 9

1. Nacismus hlásal **nadřazenost** árijské rasy, která má **vládnout** ostatním rasám. Program nacismu zformuloval Adolf **Hitler**, který své myšlenky shrnul v knize **Mein Kampf** (česky „Můj boj“). Árijská rasa se **nemá** mísit s jinými rasami. Hitler chtěl rozšiřovat území směrem na **východ**, kde měli území Slované. Antisemitismus je namířen proti **Židům**. Hospodářská situace Německa byla velmi špatná, nebylo schopno splácet **reparační**. V zemi vypukla po válce **vysoká** nezaměstnanost a **obrovská** inflace. Zvládnout hospodářskou situaci mu pomohly **Spojené státy americké**, které poskytly **půjčku**.
2. a) Benito Mussolini – Itálie, fašismus; b) Adolf Hitler – Německo, nacismus; c) Josip Vissarionovič Stalin – Sovětský svaz, komunismus.

3. 1. Hitler, 2. árijská, 3. reparace, 4. bolševik, 5. Mussolini, 6. Židům, 7. inflace, 8. Mein Kampf, 9. nezaměstnanost; *tajenka*: Treblinka; koncentračním táborem, Polsku.
4. a) Roku 1929 začala v USA světová **hospodářská** krize, která **zasáhla** i další evropské země. V roce 1932 nacisté v čele s Adolfem **Hitlerem** vyhráli v parlamentních **volbách**. V roce 1933 byl Hitler jmenován **kancléřem/předsedou vlády**. Po svém nástupu k moci **zrušil** politické **strany** kromě NSDAP. Odpůrce režimu posílal do **koncentračních táborů**.

strana 10

5. Za nepohodlné nacisté považovali např.: **homosexuály**, **Židy** a **Romy**. K prosazování nacismu sloužily oddíly **SA** a **SS**, jejichž součástí byla státní tajná policie – **gestapo**. Vyvraždění pro Hitlera nepohodlných nacistů a špiček vedení **SA** jednotkami **SS** vešlo do dějin jako noc **dlouhých nožů**.
6. 1. Dachau, 2. Stalin, 3. Podkarpatská Rus, 4. práci, 5. NSDAP, 6. kancléřem, 7. mír, 8. árijská, 9. gestapo, 10. Židy, 11. USA, 12. Mussolini, 13. dlouhých nožů, 14. Sudety; *tajenka*: antisemitismus – náboženská, národnostní a rasová nesnášenlivost projevující se nenávistí vůči Židům.
7. Hitlerovi se podařilo **snížit** nezaměstnanost díky státním zakázkám. Od roku 1935 začaly platit **norimberské** zákony, které zbavovaly **neárijské** německého občanství a **zakazovaly** smíšená manželství s Židy. V listopadu roku 1938 došlo k **pogromu** (hromadnému násilí proti Židům), tato událost byla nazvána **křišťálová noc**. Byly vypalovány **synagogy**, **obchody**, mnoho **Židů** bylo zabito a odvečeno do **koncentračních táborů**. Následně proběhla arizace majetku – zabavení **židovského** majetku.
8. 1. ano, 2. ne, 3. ne, 4. ano, 5. ne, 6. ano, 7. ano, 8. ne; *tajenka*: orlice, hákový kříž.

strana 11

1. Německo v roce 1935 obnovilo všeobecnou **brannou** povinnost. Britové a **Francouzi** se snažili vyhnout další **válce**, a proto zastávali politiku **usmiřování** (appeasementu), neboť věřili, že když Hitlerovi **ustoupí**, bude zachován **mír**. V roce 1936 uzavřel Hitler spojenectví s **Itálií**, roku 1937 se k těmto státům přidalo **Japonsko**. V březnu roku 1938 došlo k připojení **Rakouska** k Německu. Dalším Hitlerovým cílem byly **Sudety**, české **pohraničí** s **menšinou** německého obyvatelstva. Ve Španělsku roku 1936 propukla **občanská** válka, která skončila vítězstvím **frankistů** a Španělsko se stalo **fašistickým** státem, za 2. světové války bylo **neutrální**.
2. 1. gestapo, 2. Japonsko, 3. Sudety, 4. Beneš, 5. norimberské, 6. Itálie, Německo, 7. anšlus, 8. usmiřování; *tajenka*: Goebbels; propagandy.
3. a) Např.: snaha zbavit se svých možných konkurentů ve straně, státě a ozbrojených složkách, vyřídít si staré účty a možnost držet absolutní moc nad Německem. Noc dlouhých nožů – masové vraždění – proběhla o víkendu ode dne 30. 6. do 2. 7. 1934. Akci tajně plánoval kromě Hitlera především Goebbels, Hess, Bormann, Göring, Himmler a Heydrich, akce nesla tehdy název Kolibrík. Podle dlouhého seznamu byli pro Hitlera nepohodlní lidé zabíjeni, organizátoři dostávali o tomto hlášení do baru, kde jedli, popíjeli a bavili se. Pro velení SA si se svojí eskortou přijel Hitler osobně do Bavorska, kam si je svolal do daného hotelu v Bad Wiessee. Zde zatčení byli převezeni do mnichovského vězení a kasáren a pak na telefonický pokyn Goebbelse začalo chladnokrevné vraždění zadržených jak v Mnichově, tak v Berlíně. Bylo zavražděno patrně více než 1000 lidí.
1. V roce 1935 byl po T. G. **Masarykovi** zvolen novým prezidentem Edvard **Beneš**. Vlivem světové hospodářské **krize** došlo ke zhoršení vztahů mezi Čechy a **Němci**. Německo zasáhla krize **dříve** než **prosperující** Československo. Zatímco Československo v plné síle zasáhla až roku 1931, v Německu už začínala **ustupovat**. Krize nejvíce postihla **pohraničí** s **lehkým** průmyslem, kde žili převážně **Němci**. Volby do místních zastupitelstev v pohraničí vyhrála v roce 1938 **Sudetoněmecká** strana, jejímž cílem bylo připojení **Sudet/pohraničí** k **Říši/Německu**.

strana 12

2. 1. ne, 2. ano, 3. ano, 4. ano, 5. ne; *tajenka*: mobilizace.
3. Česko-Slovenská republika/druhá republika (neoficiální název).
4. Dne 29. září 1938 se uskutečnila **mnichovská** konference, jíž se zúčastnily **Velká Británie**, **Francie**, **Německo** a **Itálie**. Na konferenci se rozhodlo, že se Československo vzdá svých **pohraničních** oblastí. V říjnu 1938 odstoupil prezident Edvard **Beneš**. Novým prezidentem se stal Emil **Hácha**. Období od mnichovské konference do okupace označujeme **druhá** republika. Dne 14. března 1939 byla po Hitlerově nátlaku vyhlášena **Slovenská** republika, jejímž prezidentem se stal Jozef **Tiso**. Podkarpatskou Rus obsadilo **Maďarsko**. Dne 14. března 1939 pozval **Hitler** do **Berlína Háchu** a donutil ho souhlasit s **okupací** Českých zemí. Dne 15. března 1939 začala **okupace** Českých zemí. Dne 16. března 1939 byl vyhlášen **protektorát** Čechy a Morava.
5. 1. okupace, 2. Henlein, 3. autonomie, 4. Maďaři, 5. Slovensko, 6. Sudety, 7. Hlinka, 8. Tiso, 9. mnichovská, 10. Beneš; *tajenka*: Alois Eliáš.

strana 13

1. a) Dne 1. **září** 1939 napadl Hitler bez vyhlášení války **Polsko**, tímto začala 2. světová válka. Německo použilo taktiku **bleskové** války. Dne 3. **září** 1939 vyhlásily Velká **Británie** a **Francie** válku **Německu**, ale **nepodnikly** žádné bojové akce, proto byla tato fáze války nazvána **podivná** válka. Kromě **Německa** napadl Polsko 17. září 1939 také **Sovětský svaz**. Koncem září 1939 Polsko zaniklo, rozdělili si ho **Sovětský svaz** a **Německo**. Poláci jako **Slované** byli pro Němce „**podlidi**“, kteří měli zpočátku sloužit jako levná **pracovní síla** a později měli být odsunuti na **východ** nebo **zlikvidování**, aby uvolnili „životní prostor“ pro **Němce**.
2. 1. ano, 2. ne, 3. ano, 4. ne, 5. ne, 6. ano, 7. ano; *tajenka*: katyňský masakr; Rudé, polské důstojníky a příslušníky intelligence, 1990.
1. V listopadu 1939 zaútočil SSSR na **Finsko**. V březnu 1940 byl podepsán **mír**, Finsko uhájilo svou **samostatnost**, ale ztratilo část **území**. Roku 1940 začala **Rudá** armáda okupovat Pobaltí. V dubnu 1940 Německo zaútočilo na **Dánsko** a **Norsko**. Po jejich obsazení byla Hitlerovým cílem **Francie**. Aby obešel její opevnění, obsadil nejprve trojici neutrálních států – **Belgii**, **Nizozemsko** a **Lucembursko**. V létě roku 1940 propukla letecká bitva o **Británii**. Na straně Britů bojovali i letci ze zemí, které Němci **obsadili**.
2. letadlo vpravo; má jako značení černé kříže.

strana 14

3. a) *Německo zaútočilo na*: a), c), d), f), g), l), m) ; *SSSR zaútočilo na*: b), e), f), i), k). **b)** j), 14. 3. 1939 byla vyhlášena Slovenská republika, která se oficiálně osamostatnila, poté byl 16. 3. vyhlášen protektorát Čechy a Morava, takže přestalo Československo existovat na 6 let. **c)** f), nejprve ho obsadilo Německo a za necelé 3 týdny i SSSR. **d)** i).
1. V červnu 1941 napadla německá armáda **Sovětský svaz**, který **nebyl** na útok připraven. Stalin totiž nevěřil, že by Hitler porušil smlouvu o **neútočení**. Napadením SSSR vznikla **východní** fronta. V září se Němci pokoušeli neúspěšně dobýt **Leningrad** a v listopadu **Moskvu**, kde bitva skončila začátkem roku 1942 porážkou **Německa**. Hitlerova představa **bleskové** války se zhroutila, neboť vážlo **zásobování**, německá armáda nebyla připravena na tuhou **zimou**. Dne 7. prosince 1941 provedlo **Japonsko** nálet na **americkou** vojenskou základnu v Pearl **Harbor**. Dne 8. prosince 1941 vstoupily USA do války s **Německem**.
2. 1. ano, 2. ne, 3. ano, 4. ano, 5. ano, 6. ano, 7. ne, 8. ne, 9. ano; *tajenka*: Barbarossa; útok, Sovětský svaz.
3. *Události na časové ose zleva doprava*: f) – h) – b) – c) – e) – i) – a) – g) – d).
4. Neprovedli třetí vlnu útoků – ušetřili loděnici a zásobu paliva, náletu byly ušetřeny i všechny americké letadlové lodě, které byly na misích po světě.

strana 15

1. Po německém neúspěchu v bojích o Moskvu bylo Hitlerovým cílem dostat se **ke Kaspickému** moři k nalezištím **ropy**. V létě 1942 zahájili Němci útok na **Stalingrad**. Tato bitva skončila v únoru 1943 porážkou **Německa**, její příčinou byla ruská zima a špatné **zásobování**. Po bitvě o **Stalingrad** nastal obrat ve válce. Rusové začali **osvobozovat** své území. Japonci po útoku na **Pearl Harbor** získávali jedno území za druhým, připravovali dokonce invazi do **Austrálie**. Definitivním obratem ve válce v Tichomoří byla bitva u **Midway**, ve které byli **Japonci** poraženi.
2. *Fotografie vlevo*: A, *válčící strany*: Japonsko, USA; *fotografie vlevo*: B, *válčící strany*: Německo, Sovětský svaz.
3. 1. gestapo, letectvo, 3. Finsko, 4. Francie, 5. RAF, 6. letecká, 7. Polska, 8. Japonci, 9. Midway, 10. Mussolini, 11. letadlové lodě, 12. Stalingradu, 13. Moskvy; *tajenka*: generál Paulus; Hitler, maršála.
4. V bitvě u Stalingradu zemřely **2** miliony lidí. „Životnost“ sovětského vojáka byla menší než **1** a sovětského důstojníka **3** dny.

strana 16

1. Po porážkách a ohromných ztrátách na životech a materiálu vyhlásil Hitler v Německu totální **mobilizaci** – využití všech sil pro vedení války. Rudá armáda roku 1943 postupovala směrem na **západ**. Němci se pokusili zastavit její postup v největší **tankové** bitvě celé války u města **Kursk**, kde zvítězila **Rudá** armáda. Od té doby už **Němci** jen ustupovali. V létě 1943 se Spojenci vylodili na italském ostrově **Sicílie**, zároveň zatkl **Mussoliniho**. V Itálii proběhl státní **převrat** a nová vláda se přidala na stranu **Spojenců**. Itálie však zůstala obsazena **německým** vojskem, které zpomalovalo osvobozování. Koncem roku 1943 se sešli na konferenci v Teheránu představitelé **protihitlerovské** koalice. Jednali o otevření **západní** fronty ve Francii.
2. **a)** Teheránu. **b)** 1. Josif Vissarionovič Stalin, SSSR; 2. Franklin Delano Roosevelt, Francie; 3. Winston Churchill, Velká Británie.
3. **a)** 1. Kurska, 2. Rudá, 3. Teheránu, 4. Moskvy, 5. Sicílie, 6. Stalingradu, 7. zásobování, 8. Sudety, 9. Japonci, 10. Polska, 11. Petrohrad; *tajenka*: krev, slzy, pot; britský, Churchill. **b)** Např.: Boj proti nacistickému Německu bude těžký, bude vyžadovat oběti na životech (krev), pro padlé budou pozůstalí truchlit (slzy) a vytrvalost v pa-

trně dlouhém boji, ve kterém bude třeba se nevzdávat (pot). **c)** Kapitalismu je vlastní jedna vada: nerovnoměrné rozdělení bohatství. Socialismu je vlastní naproti tomu jedna ctnost: rovnoměrné rozdělení bídy. Kdyby byli komunisté na Saahaře, tak bude i písek na přiděl.

strana 17

1. Roku 1944 Rudá armáda pokračovala ve vytlačování **Němců** ze svého území a koncem léta obsadila Pobaltí. V červnu 1944 zaútočila **Rudá** armáda v tzv. pokračovací válce na **Finsko**, které se přesile Sovětského svazu **ubránílo**. Dne 6. června 1944 došlo k **vyloštění** Spojenců v **Normandii**. Byla tak otevřena **západní** fronta, která donutila Němce přesunout část svých sil z **východní** fronty. Spojenecká vojska osvobozovala území **Francie** a Belgie. Koncem roku 1944 se Němci pokusili zastavit Spojence **neúspěšným** protiútokem v Ardenách. V **Maďarsku**, **Bulharsku** a Rumunsku byly roku 1944 **svrženy** fašistické vlády a tyto státy vyhlásily válku **Německu**. I když byla válka v Tichomoří pro **Japonce** prohraná, snažili se, aby ztráty Američanů byly co **největší**.
2. *Události na časové ose zleva doprava: g) – h) – a) – i) – d) – f) – c) – e) – b).*
3. 1. Normandie, 2. Finsko, 3. Kurska, 4. Ardenách, 5. Stalingrad, 6. Teheránu, 7. osy, 8. Midway, 9. Leningrad, 10. Pearl Harbor; *tajenka:* Eisenhower; vyloštění v Normandii, prezidentem USA.
4. Např.: Den D byl největší výsadková operace v dějinách lidstva; měly být vyloštěny 3 miliony vojáků. Poprvé byl masově nasazen penicilin. Důležitá byla rozvědka, dvojí agenti Němcům tvrdili, že výsadek proběhne u Calais.

strana 18

1. **a)** V únoru 1945 se sešli na **jaltské** konferenci **Stalin** (za SSSR), **Churchill** (za Velkou Británií) a **Roosevelt** (za **Francií**) a potvrdili požadavek bezpodmínečné **kapitulace** **Německa** a **Japonska**. Byla stanovena linie, kde se setkají **Rudá** armáda a **Spojení**. Po válce budou potrestány válečné **zločiny** a Německo bude rozděleno do **4 okupačních** zón a bude nově stanovena hranice **Polska**. Dne 2. května 1945 byl Rudou armádou dobyt **Berlín**. Kapitulace **Německa** byla podepsána 7. května 1945 v Remeši a na žádost Sovětského svazu znovu 8. května 1945 v **Berlíně**, čímž skončila 2. světová válka v Evropě. Japonsko kapitulovalo až 2. září 1945 poté, co byly USA svrženy **atomové** bomby na **Hirošimu** a pak na **Nagasaki**.
2. Zaškrtnuto má být: A), b), c), D), e), f).
3. Hirošima – město v Japonsku, na které USA v srpnu 1945 svrhly atomovou bombu; kapitulace – vojenské vzdání se (tedy pokračovat v bojích); Nagasaki – město v Japonsku, na které USA v srpnu 1945 svrhly atomovou bombu.
4. 1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ne, 5. ano; *tajenka:* japonští kamikaze; speciální japonské jednotky na konci 2. světové války – uplatňovaly taktiku střemhlavých sebevražedných útoků letadel naplněných výbušninami.
5. Projekt Manhattan měl za cíl vyrobit první atomovou bombu ve snaze rychle ukončit válku v Tichomoří.

strana 19

1. **a)** Dne **16.** března 1939 byl vyhlášen **protektorát** Čechy a Morava. Česká správa byla v protektorátu **podřízena** okupační správě, v jejímž čele stál říšský **protektor**. Češi byli pro Němce **levnou** pracovní silou. Výroba byla podřízena potřebám **války**. Protože byl **nedostatek** zboží, zavedli Němci **přídělový** systém. Za nacistické okupace byly zakázány **české** politické strany a spolky. Kromě češtiny se začala užívat jako úřední jazyk **němčina**. Byla zavedena **cenzura** (kontrola informací určených ke zveřejnění). Češi byli posíláni do Německa na „**nucené** práce“. Dne 17. **listopadu** 1939 Němci zavřeli české **vysoké** školy.
2. 1. mnichovská, 2. gestapo, 3. Sudety, 4. protektor, 5. germanizace, 6. lístky, 7. Hácha; *tajenka:* Neurath.
3. 1. ne, 2. ne, 3. ano, 4. ano, 5. ano, 6. ne; *tajenka:* vpravo; Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Irsku, na Kypru, Maltě a na britských ostrovech Guernsey, Man a Jersey.
4. Obyvatelé protektorátu se dělili na tři skupiny: **odbojáři** (nehodlali se smířit s okupací a bojovali proti ní), **kolaboranti** (spolupracovali s Němci) a ty, kteří chtěli pouze **přežít**. Domácí odbojáři se soustředili na převádění lidí přes **hranice**, šíření **letáků**, ukrývání **osob**, sabotáže a předávání **informací** o dění v protektorátu. V zahraničí jsme měli dvě centra odboje: v **Londýně** a v **Moskvě**. V prosinci 1943 byla podepsána Československo-**sovětská** smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné **spolupráci**.

strana 20

5. 1. odbojáři, 2. germanizace, 3. Beneš, 4. ÚVOD, 5. pracuj pomalu, 6. kolaboranti, 7. Eliáš, 8. protektorát, 9. Moskva, 10. Londýn; *tajenka:* Jan Opletal; vysokých, Londýně, 1941.
6. **a)** Roku 1941 nastoupil v protektorátu zastupující říšský protektor Reinhard **Heydrich**, který měl skoncovat s **odbojem**. Bylo vyhlášeno **stanné** právo, začalo období rozsáhlého zatýkání, poprav a věznění v **koncentračních táborech**. Dne 27. května 1942 provedli parašutisté Jan **Kubiš** a Jozef **Gabčík** úspěšný **atentát** na říšského protektora R. **Heydricha**. Po atentátu následovalo zatýkání a popravy lidí za jeho **schvalování**, byly vypáleny vesnice **Lidice** a **Ležáky**. Toto období nacistického běsnění dostalo název **heydrichiáda**.

1. Lidice, 2. koncentrační tábory, 3. ÚVOD, 4. Kubiš, 5. Jude, 6. kolaboranti, 7. vysoké školy, 8. stanné, 9. Heydrich, 10. vyhlazovací, 11. hvězdu, 12. Terezín, 13. Londýně, 14. Gabčík; *tajenka*: Davidova hvězda.

strana 21

8. a) Davidova hvězda, b) Reinhard Heydrich, c) vstupní brána do koncentračního tábora (pevnosti Terezín), d) předělový listek na zboží.
9. V roce 1944 odbojová činnost **sílila**. V srpnu 1944 vypuklo na Slovensku Slovenské **národní povstání**, které **bylo potlačeno**, neboť bylo vyhlášeno **předčasně**. Osvobození Československa Rudou armádou bylo zahájeno dne 6. října 1944. V dubnu 1945 byla osvobozena města: **Bratislava, Brno a Ostrava**. Od západu postupovala **americká armáda**, která osvobodila např. města **Cheb a Plzeň**. Dále **nemohla** pokračovat kvůli **demarkační linii**. **Sovětský svaz** totiž nechtěl přijít o rozhodující vliv na poválečný vývoj země. V květnu 1945 začalo **povstání** proti **Němcům**, v Praze vypuklo 5. května. Povstalci stavěli **barikády**, aby zabránili průchodu **německých jednotek**, jež se snažily dostat do **amerického zajetí**. Dne 9. května 1945 přijela do Prahy **Rudá armáda**, přestože Němci kapitulovali v Praze již 8. 5. 1945.
10. *Události na časové ose zleva doprava*: c) – d) – h) – a) – f) – e) – g) – b).
11. 1. ne, 2. ano, 3. ne, 4. ano, 5. ano, 6. ano, 7. ano; *tajenka*: Svoboda; prezidentem.

strana 22

1. Během 2. světové války přišlo o život **50 až 70** milionů osob. Bylo zabito **více** civilistů než vojáků. Byly bombardovány vojensky významné cíle (např.: **průmyslová centra, železnice, přístavy**) i oblasti s **vysokým** počtem obyvatel. Během 2. světové války vznikly nové zbraně, technologie a vynálezy, např.: **protitankové zbraně – děla a miny, protitanková zbraň – pancéřová pěst, pro pěchotu – kulomet, samopal a útočná puška, šifrovací stroj Enigma, první programovatelný počítač, atomová bomba a záhy začala jaderná energie sloužit k výrobě elektrické energie, byla zahájena průmyslová výroba penicilinu – antibiotika**. Po 2. světové válce začaly dění ve světě ovlivňovat dvě supervelmoci: **SSSR a USA**, vliv Velké Británie a Francie na dění v Evropě **klesl**. Postupimské konference se účastnily Velká **Británie, USA a SSSR**, jednaly zde o poválečném **uspořádání** Evropy. SSSR získal **pobaltské republiky, východní část Polska, část Východního Pruska a Podkarpatskou Rus**. Území Německa a Rakouska bylo rozděleno na **4** okupační **zóny**, které spravovaly Velká **Británie, Francie, USA a SSSR**. Stejným způsobem bylo rozděleno město **Berlín**. Německo ztratilo své **východní území**, část připadla **SSSR a Polsku**. Německo muselo zrušit **armádu, nacistickou stranu** a válečný průmysl. Bylo rozhodnuto o vysídlení Němců z **Československa, Polska a Maďarska**.
2. genocida – systematické vyhlazování národa nebo určité skupiny obyvatel; holokaust – masové vyvražďování Židů (později i jiných národů) nacisty.
3. A. – b), c), e); B. – d); C. – a).
4. 1. Hirošima, 2. SSSR, USA, 3. norimberský, 4. SSSR, Polsko, 5. čtyři, 6. Velká Británie, 7. Berlín, 8. Rakousko, 9. demilitarizace, 10. pobaltské, 11. San Francisco; *tajenka*: Harry Truman.
5. Roosevelt Stalinovi věřil, Churchill neměl o Stalinovi žádné iluze a z ochoty Roosevelta ustupovat Stalinovi přímo zuřil. Stalin chtěl ve východní Evropě vybudovat sféru svého vlivu, Churchill chtěl pravý opak: uspořádat svobodné volby a nastolit demokratický režim; shodli se (i s Rooseveltem), že Němci zaplatí reparace, Německo bude odzbrojeno, proběhne jeho denacifikace a země a Berlín budou rozděleny na 4 sektory. Stalin souhlasil, že ve východní Evropě mohou proběhnout svobodné volby a že vznikne OSN. V otázce Polska byl Stalin neoblomný a trval na tom, že si ponechá východní část Polska, hranici si prý Polsko mohlo posunout směrem na západ na úkor Německa, v Polsku na oko souhlasil se svobodnými volbami, ale ustavoval zde prokomunistické výbory. Stalin měl své plány a dodržovat nic v budoucnu nehodlal.

strana 23

1. Studenou válkou je označované období mezinárodního napětí mezi dvěma supervelmocemi **SSSR** (v čele východního bloku) a **USA** (v čele **západního** bloku). Celou dobu mezi supervelmocemi hrozila **3.** světová válka, supervelmoci na sebe přímo **nezaútočily**. Sovětský svaz byl **totalitní** stát, který se snažil vnutit zemím, které osvobodil, **komunistickou vládu a zničit kapitalismus**. Pro rozdělení Evropy na dvě mocenské sféry vlivu Winston **Churchill** použil termín **železná opona**. Za počátek studené války je považována Trumanova doktrína z roku 1947, namířená proti šíření **komunismu**, za konec rok 1991 (rozpad **SSSR**).
2. Japonsko, Maďarsko, Německo (státy, které patřily k ose a přešly na stranu Spojenců: Bulharsko, Itálie, Rumunsko, Finsko).
3. 1. západní, východní, 2. studená válka, 3. železná opona, 4. norimberské, 5. Sovětský svaz, 6. Spojené státy americké, 7. holokaust; *tajenka*: Alžběta; 1952–2022.

4. a) Organizace spojených národů (OSN). b) Orgán, který je odpovědný za zajištění světového míru a bezpečnosti. Do jeho kompetence v rámci OSN patří rozhodování o přijetí nových členů, schvalování změn Charty OSN. Pět stálých členů jsou vítězné mocnosti druhé světové války: USA, Velká Británie, Francie, Čína, Sovětský svaz (nynější Rusko).

1. Evropa měla po válce obrovské hospodářské problémy. Proto Spojené státy americké přijaly plán ministra zahraničí George **Marshalla** – tzv. **Marshallův** plán. Zahrnoval **materiální** a **finanční** pomoc Evropě. Pomoc **odmítl Sovětský svaz** a státy **východního** bloku. Od té doby začala **východní** Evropa hospodářsky zaostávat.

strana 24

2. 1. ne, 2. ne, 3. ne; *tajenka*: rozinkové.

1. Německo bylo rozděleno do čtyř **okupačních** zón, tři z nich (**americká, britská a francouzská**) se spojily a **přijaly Marshallův** plán. Na čtyři okupační **zóny** bylo rozděleno i město Berlín. Stalin se rozhodl kontrolovat celý **Berlín**, a proto zahájil **blokádu** Západního Berlína, která po **14** měsících skončila roku 1949 **neúspěchem** Stalina. Po první berlínské krizi z americké, **britské** a **francouzské** okupační zóny vznikla **Spolková** republika Německo a ze **sovětské** okupační zóny Německá **demokratická** republika, Berlín byl rozdělen na **Západní** Berlín a **východní** Berlín. Roku 1949 bylo založeno **vojenské** uskupení – **NATO**, jehož cílem bylo odradit SSSR od agrese na **západ**.

2. a)–2, b)–3, c)–4, d)–6, e)–1, f)–11, g)–8, h)–9, i)–7, j)–5, k)–10.

3. Modře jsou na mapce označeny státy **západního** bloku, růžově **východního** bloku. Žlutou barvou je naznačena **hranice železné opony**.

strana 25

1. Ke znakům východního bloku patří budování **socialismu** a moc v rukou **komunistů**. Ve všech zemích probíhalo: znárodnování, **kolektivizace**, **politické procesy s tzv. třídními nepřáteli a zavádění tzv. plánovaného hospodářství**. K rozvoji hospodářství socialistických států měla sloužit organizace založená roku 1949 s názvem **Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)**, členem nebyla **Jugoslávie**. Východní blok **zaostával za západním blokem**. V Jugoslávii vládli **komunisté**, Jugoslávie **se odmítala** podřídit SSSR. **Vedla** samostatnou zahraniční politiku a **udržovala** kontakt se zeměmi západního bloku. Západní blok tvořily **USA**, Kanada a **demokratické** státy Evropy. Díky **Marshallově** plánu došlo k hospodářskému **rozvoji** západní Evropy. Roku 1958 bylo založeno Evropské **hospodářské společenství (EHS)**.

2. *Východního bloku se týká*: b), d), e), g), h), i), j), m), n), p), q), r), s), w); *západního bloku se týká*: a), c), f), k), l), o), t), u), v).

3. 1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ano; *tajenka*: Tito; vůdce komunistické Jugoslávie.

4. Např.: Jugoslávie doufala v přijetí sousední Albánie do jugoslávské federace, dále Jugoslávie podpořila komunistickým partyzánům v Řecku proti přání Sovětského svazu. Stalinovi se tohle ani snaha o stále užší spolupráci Tita s Bulharskem nelíbili, nepřál si, aby v rámci východního bloku vzniklo druhé mocenské centru. Tito měl v úmyslu vytvořit svaz nejen s Albánií a Bulharskem, ale i s Maďarskem. Když se konflikt mezi Jugoslávii a Sovětským svazem v roce 1948 dostal na veřejnost, byl vykreslen jako ideologický spor, aby nevznikl dojem mocenského boje uvnitř východního bloku. Konflikt byl veden jako nenávistná informačně-propagandistická kampaň Sověty vedeného Východního bloku proti vedení Jugoslávie a skončil vzájemným rozkolem – prudkým omezením bilaterálních a multilaterálních vztahů. Způsobil intenzivní pátrání po nepřátelích uvnitř jednotlivých komunistických stran a v neposlední řadě vlnu rozsáhlých perzekucí, které se v dobové terminologii odůvodňovaly zostřením třídního boje.

strana 26

1. V Číně se dostal k moci po 2. světové válce **komunistický** režim. Koreu na konci 2. světové války od **Japonska** osvobodily **SSSR** (na severu) a **USA** (na jihu). Severní Korea byla **totalitní** stát a Jižní Korea byla **demokratický** stát, oba státy rozdělovala **38. rovnoběžka**. V roce 1950 zaútočila **Severní Korea na Jižní Koreu**. Severní Koreji pomohly **SSSR** a **Čína**, Jižní Koreji pomohla **OSN** s podporou armády **USA**. V roce 1953 bylo podepsáno **příměří**, hranice mezi oběma státy se vrátila na **38. rovnoběžku**.

2. 1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ne; *tajenka*: KLDK; Pchjongjang.

3. Vietnam byl před 2. světovou válkou součástí Francouzské **Indočíny**, která byla za 2. světové války okupována **Japonskem**. Po válce se zde chopili moci **komunisté** a v září 1945 vyhlásili Vietnamskou **demokratickou republiku**. Francie chtěla obnovit správu nad bývalými **koloniemi**, proto sem vyslala vojáky. Vypukla válka, kterou Francie **prohrala**. Vietnam byl rozdělen 17. rovnoběžkou na část severní, podporovanou **SSSR** a **Čínou**, a jižní, podporovanou **USA**. Severní Vietnam usiloval o sjednocení země v čele s **komunisty**. Propukla válka, ve které zvítězil **Severní Vietnam**. Roku 1976 došlo k **sjednocení** obou republik a vzniku Vietnamské **demokratické republiky**.

4. Čína: a), e); Korea: a), c), d), f); Vietnam: a) – jako tehdejší Francouzskou Indočínu, b), d), e).
5. a), b), c), d), g), h).

strana 27

1. Počet československých obětí 2. světové války je asi **350** tisíc osob. V květnu 1945 se vrátil prezident Edvard **Beneš**. Československo ztratilo **Podkarpatskou Rus**, která byla připojena k SSSR. Československo patřilo do **východního** bloku, což vedlo k posílení **komunistů**. Jednání o poválečném uspořádání probíhala v **Moskvě** pod kontrolou **SSSR**. Košický vládní program byl vyhlášen na jaře roku **1945**, obsahoval tyto body: orientaci na **SSSR**, **konfiskaci** (zabavení) majetku **zrádců**, odsun **Němců**, zrušení některých **politických** stran, **pozemkovou** reformu a **znárodnění** průmyslu a bank.
2. 1. konfiskace, 2. emigrace, 3. Podkarpatská Rus, 4. Emil Hácha, 5. kolaboranti, 6. Beneš, 7. Národní fronta; *tajenka*: agrární.
3. Mnoho lidí obdivovalo **sovětské vojáky** jako osvoboditele a nedůvěřovalo **západním** velmocem, které nás zradily podepsáním **mnichovské** dohody. Národní fronta byla oficiálně koalice **politických** stran, které měly společně **vládnout**. Ve skutečnosti v ní převažoval vliv **komunistů**, což vedlo k **omezení** demokracie.
4. 1. ne, 2. ano, 3. ano, 4. ne, 5. ano, 6. ne, 7. ano; *tajenka*: dekrety.

strana 28

5. Během let 1945–1946 došlo k odsunu asi **3** milionů Němců. Odsun Němců měl za následek **nedostatek** pracovních sil. Po válce vyhlásila vláda několik změn – **reforem**. Zemědělská půda patřící původně odsunutým **Němcům** a **kolaborantům** byla **rozdělena** mezi **drobné** rolníky. Nejprve byl znárodněn majetek **Němců**, Maďarů a **kolaborantů**, poté byly znárodněny **doly**, velké průmyslové podniky, **banky** a **soukromé** pojišťovny. V květnu 1946 proběhly poslední svobodné **volby**, ve kterých zvítězili **komunisté** téměř se **40 %** hlasů. Předsedou vlády se stal **komunista** Klement **Gottwald**. Klíčová ministerstva tak získali **komunisté**.
6. 1. ne, 2. ne, 3. ano, 4. ano, 5. ne; *tajenka*: Pohořelice; jako místo sběrného tábora s krutými podmínkami pro Němce odsunuté z jižní Moravy.
7. 1. divoký, 2. Němců, 3. komunisté, 4. čtyřicet, 5. znárodnění, 6. neúroda, 7. dekolonizace, 8. Beneš, 9. San Francisco, 10. Gottwald, 11. Podkarpatská Rus, 12. pozemková, 13. Marshallův plán, 14. cenzura, 15. berlínská; *tajenka*: vnitra, informací; např. Policii ČR.

strana 29

1. Po volbách roku 1946 se hospodářská situace Československa nadále **zhoršovala**. Příčin bylo několik: **odmítnutí** Marshallova plánu, **nedostatek** pracovních sil kvůli odsunu **Němců**, **znárodnění** průmyslu, **neúroda** spjatá se suchem v roce 1947. Komunisté začali kontrolovat tisk, do ostatních politických stran nasazovali „**informátory**“. Politická krize a spory ve vládě vyústily ve výhrůžku podání demise **nekomunistickými** ministry. Pokud by podala demisi většina ministrů, byly by vypsány nové **volby** a existovala by šance, že **komunisté** nevyhrají. Protože však demisi podala **menšina** ministrů, stačilo, aby předseda vlády **komunista** Klement **Gottwald** odstoupící nekomunistické ministry nahradil. Demisi ministrů musel přijmout prezident Edvard **Beneš**. Dne 25. února 1948 demisi **přijal**, k čemuž byl donucen nátlakovými akcemi (např. demonstracemi), hrozbou **občanské** války a obavami z možného zásahu **SSSR**. Tím začala vláda jedné strany – **komunistické**. V únoru 1948 sehrály důležitou roli v zastrahování politických protivníků ozbrojené dělnické jednotky – **Lidové milice**.
2. 1. ano, 2. ne, 3. ne, 4. ano, 5. ano; *tajenka*: Jan Masaryk; Černínského.
1. Československo přerušilo vazby s **demokratickou** Evropou. Komunisté **upevňovali** svou moc a zastávali **řídící** funkce místo odborníků. Celkově se úroveň hospodářství začala **snížovat**. V květnu 1948 vešla v platnost nová **ústava** obsahující přeměnu společnosti a hospodářství podle **pětiletých** plánů. Proběhly první **nesvobodné** volby do Národního **shromáždění**, v nichž zvítězili **komunisté**. Po Edvardu Benešovi, který **abdikoval** (odstoupil z funkce), se stal prezidentem Klement **Gottwald**.

strana 30

2. Komunisté po převratu nutili zemědělce zakládat **jednotná zemědělská družstva** (JZD). Kolektivizace vedla k **poklesu** zemědělské produkce. Po únoru byly **znárodněny** další podniky. Začalo se rozvíjet **plánované** hospodářství na **pět** let dopředu – **pětiletku**. Komunisté začali bojovat proti **třídnímu** nepříteli, např. **každému, kdo komunistům nevyhovoval** (**muži, kteří bojovali za 2. světové války na Západě, církve, věřící, rolníci, kteří nechtěli vstoupit do družstva**). Některé třídní nepřátele propustili z **práce**, jiné **vystěhovali z obce/za-vřeli do vězení** nebo posílali do táborů **nucené** práce. Po vzoru **SSSR** u nás komunisté inscenovali politické **procesy**, jejichž nejnámějšími oběťmi byli Heliodor **Píka** a Milada **Horáková**. Mnoho občanů se rozhodlo k **emi-**

- graci** (opuštění vlasti). Pokud se jim útěk nezdařil, byli **uvězněni** nebo při pokusu o přechod tragicky **zemřeli**. Roku 1953 byla provedena **měnová** reforma, kvůli níž lidé přišli o své úspory. **Snížila** se životní úroveň obyvatel.
1. Píka, 2. Lidové milice, 3. Edvard Beneš, 4. církev, 5. Horáková, 6. Gottwald, 7. pětiletka, 8. kolektivizace, 9. komunisté, 10. úspory, 11. Zápotocký, 12. emigrace, 13. demise, 14. znárodnění; *tajenka*: Albert Einstein; Winston Churchill, Jean-Paul Sartre, Eleanor Rooseveltová.
  1. ano, 2. ano, 3. ano, 4. ne, 5. ne, 6. ne, 7. ano; *tajenka*: Slánský; tajemník ÚV KSČ (v letech 1945–1951), čistek.

strana 31

- Po smrti J. V. **Stalina** se stal nejvyšším představitelem Sovětského svazu N. S. **Chruščov** a došlo k **uvolnění** napětí mezi Západem a Východem. Ze zajetí v SSSR byli propouštěni němečtí váleční **zajatci**. **Rakousko** opustily všechny okupační armády, stalo se neutrálním státem. V roce 1955 vznikla na straně východního bloku **Varšavská** smlouva jako obdoba NATO.
- A. Členové Varšavské smlouvy**: a), b), d), f), g), h); *členové NATO*: e), i).
B. c); Protože se Rakousko po odchodu okupačních armád zavázalo k neutralitě.
- Příčinou suezské krize bylo **znárodnění** britsko-francouzské Společnosti Suezského průplavu **Egyptem**. Poplatky za průjezd průplavem plynuly **Egyptu**, který je potřeboval na stavbu Asuánské **přehrad**y. Velká Británie, Francie a **Izrael** zaútočily na **Egypt**. Avšak OSN, USA a Sovětský svaz je donutily ke **stažení**.
- Posílil Sovětský svaz, protože se v Egyptě udržel Sovětskému svazu spřátelený Násirův režim, projevila se nejednotnost Velké Británie a Francie, v Maďarsku si mohl SSSR udělat, co chtěl, a nikdo mu v tom nebránil, což se na dalších 30 let stalo pravidlem pro všechny socialistické státy.
- Kvůli **plánovanému** hospodářství byl ve východním bloku **nedostatek** zboží, a proto po smrti **Stalina** docházelo k protestům proti **komunistickému** režimu. V roce 1953 došlo k nepokojům a demonstracím proti komunistickému režimu v Německé **demokratické** republice, které byly potlačeny **sovětskými** tanky. Nepokoje v Polsku roku 1956 byly potlačeny polskou **armádou**, došlo však k **ústupkům**, byla **zastavena** kolektivizace a přestalo pronásledování římskokatolické **církev**e. Nejvíce obětí si vyžádalo povstání v **Maďarsku** roku 1956, které bylo potlačeno **sovětskou** armádou. Do těchto povstání **nezasáhl** západní blok.

strana 32

- USA, SSSR, Velká Británie, Francie a Čínská lidová republika.
1. Maďarsko, 2. Egypt, 3. Polsko, 4. berlínská, 5. Korea, 6. Chruščov, 7. Británie, 8. NDR, 9. demise, 10. kolektivizace, 11. Zápotocký, 12. Píka, 13. Izrael, 14. Varšavská smlouva, 15. Gottwald, 16. východní blok, 17. Horáková; *tajenka*: melbournská krvavá; vodním pólu, XVI. letních olympijských, Maďarsku, 1956.
- Příčinou druhé berlínské krize byly **útěky** nejkvalitnějších pracovníků do **západního** Německa. Útěky se děly kvůli hospodářským problémům a politickému **útlaku**. Útěkům zabránila roku 1961 stavba **berlínské zdi**, která Berlín definitivně **rozdělila**.
1. ne, 2. ano, 3. ne, 4. ano, 5. ne; *tajenka*: Fidel Castro.

strana 33

- V roce 1950 se k moci na Kubě dostali **komunisté**, kteří začali **znárodňovat** podniky patřící většinou **Američanům**. USA **zakázaly** vyvázet své zboží na Kubu. Kubu začal **podporovat** SSSR, uvědomil si totiž její strategicky výhodnou polohu **blízko** USA, a proto SSSR na Kubě vybudoval **raketové** základny. Po prozrazení byl svět na pokraji **jaderné** války, nakonec se však J. F. **Kennedy** a N. S. **Chruščov** dohodli na stažení sovětských raket z **Kuby** a amerických z **Turecka** a **Itálie**.
- a) Čína, b) Mongolsko, c) Severní Korea, d) Vietnam, e) Kuba.
1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ano, 5. ne; *tajenka*: Kennedyovi.
- Vietnam byl v 50. letech 20. století rozdělen na část **jižní** – Vietnamskou republiku, podporovanou **USA**, a **severní** – Vietnamskou demokratickou republiku, podporovanou **SSSR** a **Čínou**. Roku 1955 vypukla válka vyznačující se nesmírnou **brutalitou**. Američané **nebyli** schopni nejmodernější technikou ovládnout celé území. S rostoucími ztrátami na životech sílilo v USA **protiválečné** hnutí, proto Američané začali **stahovat z Vietnamu** své jednotky. Roku 1973 bylo podepsáno **příměří** a **Američané** Vietnam opustili. V roce 1975 **severní** Vietnam úspěšně zaútočil na **jižní** a **komunisté** ovládli celý Vietnam. Roku 1976 vznikla Vietnamská **socialistická** republika.

strana 34

- V roce 1957 se stal prezidentem Antonín **Novotný**. Represe **ustupovaly**, dokonce byli **propouštěni** političtí vězni. Byly zrušeny tábory **nucené práce**. V roce 1960 byla schválena nová **ústava** s článkem o vedoucí úloze **KSČ**. Změnil se název státu na Československá **socialistická** republika. Lidé **byli** povinni pracovat, platy byly

- podobné**, a proto chyběla motivace **pracovat**. Výrobky **přestávaly být** schopné konkurence na světových trzích. Kladem bylo zdravotní, sociální a důchodové **pojištění** a **bezplatná** lékařská péče na **vysoké** úrovni.
1. ne, 2. ano, 3. ano, 4. ano, 5. ne, 6. ano; *tajenka*: Tuzexu, za bony.
  3. Demokratická práva **byla potlačována**, **neexistovala** svoboda slova. Kdo pracoval a **nezasahoval** do politiky, mohl pokojně žít, jinak ho čekaly **represe**. Lidé, kterým se podařilo vycestovat na Západ, viděli, že je tam např. **vyšší** životní úroveň a **dostatek** zboží. Komunisté se proto rozhodli provést **reformu**, omezit **centrální** plánování, dát podnikům **větší** svobodu a částečně **zavést** tržní hospodářství. Usilovali o tzv. socialismus s **lidskou tváří**. Proti **reformním** komunistům stáli **konzervativní** komunisté, kteří změny **odmítali**.
  4. **a) zleva**: Masaryk, Beneš, Hácha, Beneš, Gottwald, Zápotocký, Novotný. **b) červeně**: Gottwald; **zeleně**: Hácha; **modře**: Beneš.

strana 35

1. K reformním komunistům patřil Alexander **Dubček**, který na začátku roku **1968** vystřídal Antonína **Novotného** ve funkci prvního tajemníka ÚV KSČ. Prezidentem byl zvolen generál Ludvík **Svoboda**. Do vedení podniků stavěli **reformní** komunisté **odborníky**, byla zrušena **cenzura** omezující svobodu slova, byly obnoveny zakázané organizace (např. **Sokol**, **Junák**), bylo **omezeno** plánované hospodářství a byla **obnovena** občanská práva. V červnu 1968 vydal Ludvík **Vaculík** výzvu **Dva tisíce slov** proti návratu k dřívějším poměrům.
2. a), c), d), e), f), h).
3. 1. reformní, 2. konzervativní, 3. Brežněv, 4. Zápotocký, 5. Svoboda, 6. Sokol, 7. cenzura, 8. Dubček, 9. socialistická, 10. Kubiš, 11. lidskou tváří, 12. Novotný, 13. Junák; *tajenka*: Marta Kubišová; zpěvačka, zpívat.
4. **a)** spartakiáda.

strana 36

5. **a)** S reformami u nás **nesouhlasil** Sovětský svaz v čele s Leonidem I. **Brežněvem**, který se obával, že by Československo mohlo vystoupit z **východního** bloku, a proto se rozhodl pro **vojenský zásah**. Dne **21. srpna** roku **1968** překročila naše hranice vojska **Varšavské smlouvy**. Ve světě byla invaze **kritizována**, pomoc nám ale západní státy **neposkytly**. Komunistické vedení a prezident Ludvík **Svoboda** museli v **Moskvě** podepsat protokol, v němž **odsouhlasili** dočasné umístění **sovětské** armády u nás a návrat k **předreformním** pořádkům. Nastala nová vlna **emigrace**, **skončilo** období pražského jara a začalo období **normalizace** – návratu k **totalitě**. Na protest proti **normalizaci** a dočasnému pobytu **sovětských** vojsk v Československu se v lednu 1969 na **Václavském náměstí** upálil Jan **Palach**.
6. 1. Dva tisíce slov, 2. protokol, 3. normalizace, 4. Brežněv, 5. Novotný, 6. Jan Palach, 7. Dubček, 8. emigrace, 9. Husák, 10. Svoboda, 11. Varšavské smlouvy; *tajenka*: spartakiáda.
7. a)–3, b)–2, c)–1.
8. **a)** Alexander Dubček.

strana 37

1. Na konferenci v Helsinkách roku 1975 se účastníci dohodli na **neporušitelnosti** hranic evropských států, spolupráci států a na dodržování **lidských** práv a **svobod**. **Účastnilo** se jí Československo. V roce 1979 provedl SSSR invazi do **Afgánistánu**, aby ukončil reformní snahy tamních komunistů. V zemi propukla **občanská** válka. Vládní vojska podporoval vojensky **SSSR**, povstalce např.: **USA** a Velká **Británie**. Válka skončila v roce 1989 stažením vojsk **SSSR**, jehož hospodářství i kvůli této válce **upadalo**.
1. V době **normalizace** u nás většina lidí postupně na politiku rezignovala, něco jiného říkali **doma**, něco jiného v **zaměstnání**. Ve volbách roku 1971 obdržela jednotná kandidátka Národní fronty téměř **100 %** hlasů. Došlo k rozmachu bytové **výstavby**, pro novomanžele byly zavedeny novomanželské **půjčky**, proto se **zvýšila** porodnost. Začaly se budovat velké stavby, a to: **jaderné elektrárny**, **dálnice D1**, **pražské metro**, **pražský Palác kultury** a **domy kultury v každém větším městě**. Roku 1975 byl prezidentem zvolen Gustáv **Husák**, který už zastával funkci generálního tajemníka ÚV **KSČ**.
2. 1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ano, 5. ano; *tajenka*: Remek; kosmonautem, vesmíru, osm.
3. **a)** jaderné elektrárny, **b)** pražské metro, **c)** dálnice.

strana 38

4. **a)** Odpůrci totalitního režimu se nazývali **disidenti**. Byli **pronásledováni** Státní bezpečností, **nemohli** vykonávat povolání odpovídající jejich kvalifikaci, často byli **vězněni**. Vydávání a šíření **zakázaných** knih a časopisů se nazývá **samizdat**. Dne 1. ledna 1977 vydala skupina disidentů prohlášení **Charta 77**, v němž požadovala dodržování lidských a občanských **práv**, ke kterému se naše vláda zavázala na konferenci v **Helsinkách**. K prvním

mluvčím Charty patřili Jan Patočka a Václav **Havel**. Chartisté byli komunistickým režimem **stíháni**. Ti, kteří Chartu 77 podepsali, byli např. vyhozeni ze **zaměstnání** nebo byli donuceni k **emigraci** (opuštění země).

1. Patočka, 2. samizdat, 3. Charta, 4. disidenti, 5. Havel, 6. Husák, 7. metro, 8. Heydrich, 9. Palach; *tajenka*: Karel Kryl; písničkář (zpěvák), Spolkové republiky Německo, Svobodná Evropa.
1. Roku 1980 komunisté v Polsku **zdražili** potraviny. Následovala vlna **stávek**. Největším úspěchem stávkujících bylo vytvoření nezávislých odborů nazvaných **Solidarita**. Ty vyzvaly vládu k **dodržování** občanských práv. K hnutí Solidarita se přidalo asi **10 milionů** Poláků. Nakonec byla Solidarita po zásahu polské **armády zakázána**.
1. ano, 2. ne, 3. ne; *tajenka*: Lech Walesa; prezidentem, mír.

strana 39

1. a) Michail S. **Gorbačov** ukončil válku v **Afghánistánu**, **snížil** výdaje na zbrojení. Za jeho vlády došlo k postupnému **oslabování** vazeb sovětských satelitů na Moskvu. Prohlásil, že se **nebude** vměšovat do jejich vnitřních záležitostí. Začal s reformami hospodářství označovanými jako **perestrojka**. **Zrušil** cenzuru, **propouštěl** disidenty.
1. Palach, 2. Dubček, 3. Brežněv, 4. disidenti, 5. Husák, 6. Afghánistánu, 7. Charty, 8. Gorbačov, 9. Jugoslávie, 10. berlínská zeď, 11. Solidarita; *tajenka*: perestrojka.
3. V SSSR byly reformy **odmítány**, protože dostatečně rychle nepřinášely slíbený výsledek. Jednotlivé svazové republiky chtěly **samostatnost**. Gorbačov prosadil **zrušení** vedoucí úlohy **komunistické strany**. V létě 1991 provedli **konzervativní** komunisté **neúspěšný** státní převrat. Proti puči se postavil Boris **Jelcin**, prezident **Ruské** svazové republiky. Sovětský svaz přestal oficiálně existovat roku 1991, nahradilo ho **Společenství nezávislých států**, které tvořily bývalé svazové republiky kromě **pobaltských** republik.
4. a) a) M. S. Gorbačov, b) L. I. Brežněv, c) J. V. Stalin. b) a)–3, b)–2, c)–1.

strana 40

1. Se zánikem SSSR skončila **studená** válka, byla rozpuštěna **Varšavská smlouva** a RVHP (Rada **vzájemné hospodářské pomoci**). Státy střední a východní Evropy svrhly **totalitní** vlády, začaly budovat **demokracii** a přecházet **od plánovaného k tržnímu** hospodářství. Lidé **mohli** soukromě podnikat. Byly zahájeny **restituce** (vracení neoprávněně zabaveného majetku). K nežádoucím jevům patřila **korupce** – získávání neoprávněných výhod za peníze.
1. Gorbačova, 2. převrat, 3. perestrojka, 4. Jelcin, 5. Korea, 6. Brežněv, 7. Egypt, 8. Polsko, 9. Kuba; *tajenka*: Černobyli.
3. a) Afghánistán, b) OK
4. V **Polsku** se v roce 1989 konaly volby, které vyhrála Solidarita. Maďarsko vyhlásilo novou republiku a otevřelo hranice s **Rakouskem**. Toho využili občané **NDR** a začali přes **Maďarsko** emigrovat. V listopadu 1989 padla **berlínská zeď** a v roce 1990 se Německo **sjednotilo**. Pokojně padly komunistické režimy v **Československu**, **Bulharsku**, **Albánii**, výjimkou bylo **Rumunsko**. V roce 1991 se začala rozpadat **Jugoslávie**, kde se projevil rozdíl **náboženské** a hospodářské. Nezávislost vyhlásily **Slovinsko** a **Chorvatsko**, později **Bosna a Hercegovina**, **Makedonie**, **Srbsko** a **Černá Hora**, **Kosovo**. Rozpad Jugoslávie **nebyl** pokojný, provázely ho **války** a etnické čistky.

strana 41

1. V roce 1987 se vzdal Gustáv **Husák** funkce generálního **tajemníka** ÚV KSČ, ale zůstal **prezidentem**. Na jeho místo v ÚV KSČ nastoupil Milouš **Jakeš**. V roce 1988 proběhly demonstrace k 20. výročí okupace ČSSR vojsky **Varšavské smlouvy** a 70. výročí **vzniku Československa**. Lidé se vzhledem k dění v **Sovětském** svazu **přestávali** bát. V lednu 1989 proběhly demonstrace k 20. výročí upálení **Jana Palacha**. Vedení KSČ, které se **nemohlo** opřít o pomoc SSSR, bylo bezradné.
1. ano, 2. ano, 3. ne, 4. ne, 5. ne, 6. ne, 7. ano; *tajenka*: Červený Hrádek.
1. Dubček, 2. Husák, 3. komunisté, 4. chalupaření, 5. normalizace, 6. Havel, 7. disidenti, 8. Jakeš, 9. Horáková; *tajenka*: Čáslavská; sportovní gymnastka, 7, Mexiku, sovětské, zákaz, Václava Havla.

strana 42

1. Dne **17. listopadu** roku **1989** se v Praze konala **povolená demonstrace** studentů k 50. výročí uzavření českých **vysokých škol**. Během demonstrace byly **kritizovány** poměry v zemi. Na **Národní třídě** došlo ke střetu demonstrantů s **policisty**, demonstrace byla surově rozeznána. Tato událost spustila další vlnu demonstrací a protestních akcí, které koordinovaly Občanské **fórum** (v **Čechách**) v čele s Václavem **Havlem** a Veřejnost proti **násilí**

- (na **Slovensku**). Dne 27. listopadu 1989 proběhla generální **stávka**. Výsledkem bylo odstoupení **komunistické** vlády, rozpuštění Lidových **milicí**, rezignace prezidenta G. **Husáka** a vznik nové vlády. Dne 29. prosince 1989 byl zvolen prezidentem Václav **Havel**.
2. a), b), d), f), g), h), j), l), m).
3. Roku 1990 proběhly první **svobodné** volby. Změnil se název státu na Česká a Slovenská Federativní republika. Rostlo napětí mezi Čechy a Slováky, které vyvrcholilo 1. ledna 1993 vznikem samostatné **České** republiky a **Slovenské** republiky. Prvním českým prezidentem se stal Václav **Havel**. V roce 1999 vstoupila Česká republika do **NATO**, roku 2004 do **Evropské unie**. Václava Havla postupně vystřídali na postu prezidenta Václav **Klaus**, Miloš **Zeman** a Petr **Pavel**.
5. *Místo*: vila Tugendhat v Brně; *osoby*: tehdejší premiér České republiky Václav Klaus a Slovenské republiky Vladimír Mečiar.
6. a)–3, b)–4, c)–2, d)–1.

strana 43

1. *Vítězné státy*: Francie, Itálie, USA, Velká Británie; *poražené státy*: Bulharsko, Maďarsko, Německo, osmanská říše, Rakousko.
2. a) vznik samostatného československého státu, b) mnichovská dohoda, c) začátek obsazování Československa německou armádou, d) prezident E. Beneš přijal demisi, byla jmenována nová vláda v čele s Klementem Gottwaldem, e) invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa, f) začátek sametové revoluce v Československu (rozeznání studentské demonstrace policisty), g) rozdělení Československa na dva samostatné státy (Českou republiku a Slovenskou republiku), h) Česká republika vstoupila do NATO.
3. Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko, Podkarpatská Rus; *nejzaostalejší část*: Podkarpatská Rus.
4. *zleva – 1. sloupec*: Josif Vissarionovič Stalin, komunismus, SSSR; *2. sloupec*: Benito Mussolini, fašismus, Itálie; *3. sloupec*: Adolf Hitler, nacismus, Německo.
5. a) norimberské, b) křišťálová noc, c) Sudety, d) noc dlouhých nožů, e) holokaust (šoa), f) bolševici, g) gestapo, h) Lidice, Ležáky, i) Hirošima, Nagasaki.

strana 44

6. a) Hitler napadl Polsko, začátek 2. světové války, b) německá armáda zaútočila na Sovětský svaz, c) japonská letadla uskutečnila nálet na americkou námořní základnu v Pearl Harbor, d) konec bitvy o Stalingrad – Němci se vzdali, Rudá armáda tak zvítězila, e) vyloštění spojeneckých vojsk v Normandii, otevřela se západní fronta, f) podepsání kapitulace Německa v Berlíně, konec 2. světové války v Evropě.
7. *Totalita*: SSSR, východní, Varšavská smlouva; *demokracie*: USA, západní, NATO.
8. **a)** Albánie, Bulharsko, Jugoslávie, Německá demokratická republika, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Sovětský svaz. **b)** Čínská lidová republika, Kuba, Korejská lidově demokratická republika (KDR, neofic. Severní Korea), Vietnamská demokratická republika. **c)** třídní nepřátelé, např.: muže, kteří bojovali na Západě, církve, věřící, rolníky, kteří odmítali vstoupit do družstva, později disidenty, chartisty. **d)** cenzura, kolektivizace, pětiletky, plánované hospodářství, povinná účast na volbách, znárodnování.
9. a)–3, b)–5, c)–2, d)–1, e)–6, f)–4.